

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

Анотація. Розглянуто основні етапи розвитку концепції управління знаннями як самостійного наукового напрямку в менеджменті.

Аннотация. Рассмотрены основные этапы развития концепции управления знаниями как самостоятельного научного направления в менеджменте.

Annotation. The basic stages of development of the concept of knowledge management as independent scientific direction in management are considered.

Ключові слова: управління знаннями, організаційні знання.

Перетворення знання в головну продуктивну силу визначається як одна з відмітних ознак постіндустріального суспільства. Конкурентні переваги організацій полягають в уміннях отримувати вигоду з інформаційних ресурсів і швидше, ніж суперники, розпізнавати можливості організаційних інновацій. Дослідженнями, присвяченими управлінню організаційними знаннями, займалися такі вчені, як: А. Вебер, А. Духовний, А. Данилов, Б. Мільнер, Дж. Борка, І. Тулик, К. Коннер, С. Бобришев, У. Букович та ін. Проте і досі залишається низка невивчених питань з даного напрямку.

Мета роботи полягає в проведенні теоретичного аналізу етапів розвитку концепції управління знаннями в організаціях.

Основи науки менеджменту закладали класична школа та наукова школа менеджменту кінця XIX – початку XX ст., які сформувалися в умовах розвитку виробництва, панування екстенсивних методів господарювання, створення масштабних організацій, що актуалізувало проблему зростання продуктивності праці та стимулювання робітників до високопродуктивної праці.

Період з 1700 р. по 1800 р. представлений відомим класиком економічної теорії – А. Смітом. Цей вчений наводив докази, що члени будь-якої людської спільноти об'єднуються завдяки взаєморозумінню. Він вважав, що поведінка людини направляється не тільки особистими інтересами, а й результатами обмірковування загального гармонійного устрою суспільства [1].

Для періоду 1801 – 1900 рр. характерним було посилення уваги до формування активності людини в економічному середовищі класиків економічної теорії. Так, А. Маршалла турбували проблеми еволюції людської особистості. Саме він вперше запропонував ввести в економічну теорію поняття "людський капітал" [2].

Що стосується періоду 1901 – 1920 рр., то він характеризується підвищеною увагою до проблем активності людини в економічному середовищі психологів, соціальних психологів. Класик менеджменту П. Друкер вперше обґрунтував провідну роль менеджерів у забезпеченні життєдіяльності організації. Він підкреслював у багатьох працях важливість гуманістичного підходу до управління і вважав, що головна роль у забезпеченні динаміки розвитку бізнес-організації належить менеджерам, які здатні забезпечити впровадження інновацій через управління активністю персоналу [3].

Для періоду 1921 – 1940 рр. характерні намагання вчених у дослідженнях активності людини в організації поєднати моделі поведінки і діяльності. К. Арджирис працював над створенням теорії науки про дію. Він зробив значний внесок у формування теорії організаційної поведінки, організаційного навчання, а також досліджень, направлених на розвиток організаційних компетенцій [4]. Дж. Марч, Р. Сайерт звернули увагу на невизначеність як характерну особливість прийняття рішень в організаціях [5]. Ці автори звернули увагу на зв'язок активності та організаційного навчання і суттєві відмінності індивідуального й колективного навчання. І. Нонака відомий як спеціаліст з проблем вивчення стратегій, організацій, самооновлення, інноваційного менеджменту, створення організаційних знань. Вчений вважав за необхідне звертати увагу не на знання як такі, а на організаційні знання, і вважав, що вони формуються як синтез їх двох форм: явної та неявної [6].

Уперше теорію знання як товарного продукту розробив Ф. Махлуп, пізніше вона була покладена в основу теорії "інформаційного суспільства". Він же в 1962 році в обігу використав поняття "економіка знань" [7].

Термін "інтелектуальний капітал" вперше використав Дж. Гелбрейт в 1969 р., але широкого розповсюдження цей термін знайшов у першій половині 90-х років минулого століття.

У макроекономіці з'явилася концепція знаннєвої економіки, суть якої полягає у використанні знань для виробництва конкурентоспроможної на світовому ринку продукції, що забезпечує економічне багатство і розвиток країни. На мікрорівні вирішення зазначених завдань відбувається за допомогою використання нового напрямку в менеджменті – "управління знаннями". Цей термін був уперше вжитий у 1986 році американським вченим та консультантом з управління Карлом Віггом на конференції в Швейцарії, а у 1991 році з'явилися перші статті, присвячені менеджменту знань [8]. Отже, зазначений період можна вважати тим етапом, на якому управління знаннями відокремилось у самостійний напрямок економічної науки. На сьогодні дану теорію можна вважати цілком сформованою науковою дисципліною та сферою управлінської практики, якій приділяється значна увага в працях.

Наук. керівн. Мартиненко М. В.

Література: 1. Петти В. Антология экономической классики / В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо. – М. : Эконов, Ключ, 1993. – 478 с. 2. Marshall A. Principles of Economics [Electronic resource] / A. Marshall. – Access mode : [www. amazon.com/ Principles-Economics/1563921408](http://www.amazon.com/Principles-Economics/1563921408). 3. Drucker P. F. The new society of organisations / Drucker P. F. // Harvard Business Review. – September-October. – 1992. – P. 95–104. 4. Арджирис К. Организационное научение / Арджирис К. – М. : Инфра-М, 2004. – 563 с. 5. Cyert R. A Behavioral Theory of the Firm / Cyert R., March J. // The American Economic Review. – 1964. – Vol. 54. – № 2. – P. 144–148. 6. Нонака И. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / И. Нонака, Х. Такеучи. – М. : ЗАО "Олимп-Бизнес", 2003. – 384 с. 7. Бажал Ю. М. Знаннева економіка: теорія і державна політика / Бажал Ю. М. // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 71–86. 8. Мильнер Б. З. Управление знаниями / Мильнер Б. З. – М. : ИНФРА-М, 2003. – XIV. – 178 с.